

*Костинюк Василь Степанович,
аспірант, асистент кафедри педагогіки,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України (м. Київ, Україна)*

ВПЛИВ СУЧАСНИХ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ЗМІН НА РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ

Національна свідомість виконує ключову роль у збереженні та розвитку ідентичності народу, забезпечуючи зв'язок між минулим, сучасним і майбутнім. Вона формує основи суспільної стабільності, патріотизму та громадянської активності. У контексті культурних змін і мультикультуралізму актуальність цієї теми полягає в пошуку ефективних шляхів збереження національної спадщини та адаптації до нових умов без втрати власної ідентичності. Науковиця А.Шевченко зазначає, що національно-культурні цінності, уявлення, установки, до яких належить і національна свідомість, – «це продукт нашої історії та культури, який пройшов багатовікову еволюцію» [1].

Аналіз впливу сучасних соціокультурних трансформацій на формування національної ідентичності є багатовимірним, оскільки ці зміни впливають на різні аспекти життя. Ці трансформації формують нові умови для взаємодії між особистістю та суспільством, впливаючи на колективне розуміння культурної спадщини, традицій і цінностей. Вони змінюють спосіб, яким люди сприймають свою ідентичність, часто об'єднуючи локальні традиції з глобальними трендами. У цих умовах національна свідомість адаптується до нових реалій, знаходячи баланс між відкритістю до світу та збереженням власної унікальності. Водночас соціокультурні зміни створюють як виклики, так і можливості для розвитку ідентичності, стимулюючи переосмислення її сутності та значення в умовах сучасного динамічного світу. У контексті цих змін важливо усвідомлювати, що національна свідомість не є статичною величиною, а процесом, який постійно оновлюється й формується у відповідь на нові умови. Це дозволяє суспільству зберігати власну цілісність і знаходити нові способи самовираження.

Є беззаперечним твердження науковиці Н. Добровольської стосовно базових засад національної свідомості: «поважання внутрішньої цінності кожної особистості, свобода, яка невіддільна від моральної відповідальності, поважання поглядів інших, толерантність, високі духовні і моральні цінності, правова і демократична культура» [2 с. 220].

Зміни в соціокультурному середовищі створюють низку викликів, які впливають на структуру суспільства та формування індивідуальної ідентичності. Одним із ключових викликів є проблема збереження культурних традицій в умовах глобалізації. Масове розповсюдження світової культури через медіа та інтернет часто призводить до витіснення локальних звичаїв і традицій, що може спричинити втрату національної ідентичності.

Ще одним викликом є інформаційний хаос, спричинений великою кількістю контенту, що є доступним онлайн. Поширення фейкових новин, пропаганди та маніпулятивних матеріалів може створювати викривлене сприйняття реальності,

підривати довіру до державних інститутів і сприяти дезорієнтації в питаннях національної свідомості.

Також варто зазначити напругу між поколіннями, яка виникає через різницю у сприйнятті культурних змін. Старші покоління часто відчують загрозу для традиційних цінностей, тоді як молодь більше відкрито сприймає глобальні тренди та нововведення.

Виклики включають і кризу моральних цінностей, що проявляється у пріоритеті матеріального успіху над духовними та культурними досягненнями. Це може послабити загальний патріотизм і солідарність у суспільстві.

Збереження та розвиток національної ідентичності в умовах сучасних змін вимагають стратегічного підходу, що спирається на гармонію між традиціями та адаптацією до нових реалій. Важливо зміцнювати національну свідомість через освіту, формуючи у молодого покоління глибоке розуміння історії та культури своєї країни. Крім того, залучення суспільства до культурних ініціатив і проєктів, що популяризують локальні традиції, сприяє формуванню спільної ідентичності. Водночас ключовим є впровадження інноваційних підходів, таких як цифрові технології, які можуть зробити національну спадщину доступнішою для широкої аудиторії. Важливо також підтримувати відкритий діалог про виклики сучасності, аби знайти спільні цінності, що об'єднують суспільство та допомагають адаптуватися до змін без втрати унікальності. Усе це дає змогу не лише зберігати, а й розвивати національну ідентичність, роблячи її більш стійкою в умовах глобальних трансформацій.

Література:

1. Шевченко А. Вплив національно-культурних цінностей на соціалізацію особистості. *Культура і сучасність*. 2015. № 1. С. 88-94.
2. Добровольська Н. О. Розвиток національної свідомості як складової національно-культурних традицій у процесі вивчення студентами спецкурсу «Українська мова». *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2008. № 33. С. 217-221.

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
УКРАЇНИ**

**Гуманітарно-педагогічний факультет
Кафедра міжнародних відносин і суспільних наук**

**ІНСТИТУТ ПОЛІТИЧНИХ І ЕТНОНАЦІОНАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ім. І.Ф. КУРАСА НАН УКРАЇНИ**

ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ НАН УКРАЇНИ

ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ

**ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОГДАНА
ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

ЯГЕЛЛОНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (Республіка Польща)

ФОНД ГЕРДИ ХЕНКЕЛЬ (Німеччина)

УНІВЕРСИТЕТ МАЙНЦА ІМЕНІ ЙОГАННА ГУТЕНБЕРГА (Німеччина)

КАГУЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ П. ХАШДЕУ (Молдова)

МУЗЕЙ КАРОЛЯ І В БРАЇЛІ (Румунія)

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«УКРАЇНСЬКА ДИПЛОМАТІЯ:
СТАНОВЛЕННЯ, РОЗВИТОК ТА ПЕРСПЕКТИВИ»**

10 квітня 2025 р.

м. Київ

Українська дипломатія: становлення, розвиток та перспективи / за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції. Київ, 10 квітня 2025 р. Київ, 2024. 357 с.

Збірник наукових праць укладено за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції «Українська дипломатія: становлення, розвиток та перспективи», яка була організована кафедрою міжнародних відносин і суспільних наук гуманітарно-педагогічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України 10 квітня 2025 р. Наповнення рубрик синхронізовано з основними напрямками роботи конференції і охоплює широке коло питань щодо витоків, традицій, розвитку та перспектив української дипломатії; аналізу стану дипломатії в умовах сучасних глобальних викликів та стратегічних пріоритетів світової, європейської та вітчизняної дипломатії в умовах російсько-української війни.

Видання розраховане на науковців, викладачів, аспірантів, студентів, а також усіх хто цікавиться питаннями сучасних міжнародних відносин та розвитку української дипломатії.

Рекомендовано вченою радою гуманітарно-педагогічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України (протокол № 10 від 16.05.2025 р.).

Редакційна колегія:

Ткачук В.А., д-р екон. наук, проф. (голова);
Ніколаєнко С.М., д-р пед. наук, проф. (співголова);
Тонха О.Л., д-р сільгосп. наук, проф. (голова);
Любовець О.М., д-р істор. наук, проф.
Харченко С.В., д-р філол. наук, проф.
Хвіст В.О., канд. іст. наук, доцент

Відповідальна за випуск докт. іст. наук, проф. Любовець О.М.

Тези подано в авторській редакції.

Автори тез відповідають за достовірність викладеного матеріалу, за правильне цитування джерел, посилання на них та інших відомостей.

Передруковувати опубліковані в збірнику наукових праць матеріали дозволяється тільки за згодою авторів.